

Název osvědčené praxe:

Nástroj pro výběrová řízení - Tenders GURU

Země:

Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Španělsko

Kategorie osvědčené praxe:

- Systémy a nástroje

Kontakt:

- Nadace E-Panstwo
- www.epf.org.pl/cs/
- www.tenders.guru/
- monika.kajalidis@epf.org.pl

Úspěšně zvládnuté riziko(a) podvodu

- Zamezení manipulaci s postupy při veřejných zakázkách

Projekt RECORD (Snižování korupčních rizik pomocí dat) má za cíl snižovat korupční rizika analýzou postupů při řízení veřejných zakázek na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni. V hledáčku projektu má být i neefektivní vynakládání veřejných prostředků. Projekt RECORD je financován z prostředků Evropské unie. Koordinován je pěti neziskovými organizacemi, které sídlí ve čtyřech evropských zemích: Maďarsku, Polsku, Rumunsku a Španělsku.

Projektoví partneři již před zahájením projektu navázali spolupráci a řešili při veřejných zakázkách podobné problémy. V současné době neexistuje žádný standardní formát pro zveřejňování údajů o veřejných zakázkách. Kromě toho se můžeme setkat s nedostatkem přísných a podrobných pravidel, co má být zveřejněno a jak. To ve výsledku znamená, že v současné době se formát a dostupnost údajů o veřejných zakázkách v Evropě značně liší, což vede k různým formátům, šablonám a mezerám v souborech údajů. Tím se vytváří překážky pro analýzu a opětovné použití dat. Kromě toho se nyní velký důraz klade na veřejné zakázky nad prahovým limitem, přičemž pro zakázky s nižšími výdaji, např. na místní nebo regionální úrovni, existují pouze nedostatečné pokyny.

Výše uvedené organizace proto přišli s nápadem vytvořit projekt, který by analyzoval údaje o veřejných zakázkách v zemích, které mají odlišné prostředí z hlediska právních předpisů, geografického uspořádání a typu a míry podvodů.

Činnosti projektu zahrnují posouzení institucionálních kapacit a vnitrostátních předpisů s cílem vyvinout soubor nástrojů, který mohou tvůrci politik, neziskové organizace a novináři používat k monitorování veřejných zakázek a k identifikaci korupčních rizik. Tento monitorovací nástroj bude zpřístupněn i pro použití v jiných členských státech a poskytne členům EU bezplatný nástroj s otevřeným zdrojovým kódem na podporu právních a praktických opatření a boj proti korupci.

Cílem projektu je vypracovat řadu doporučení pro tvůrce politik a zákonodárce v místních a národních vládách a také doporučení pro EU ohledně právního rámce veřejných zakázek, skutečného vlastnictví, přístupu k informacím, monitorování fondů EU a ochranu osob oznamujících podvody nebo podezření.

Popis použité praxe

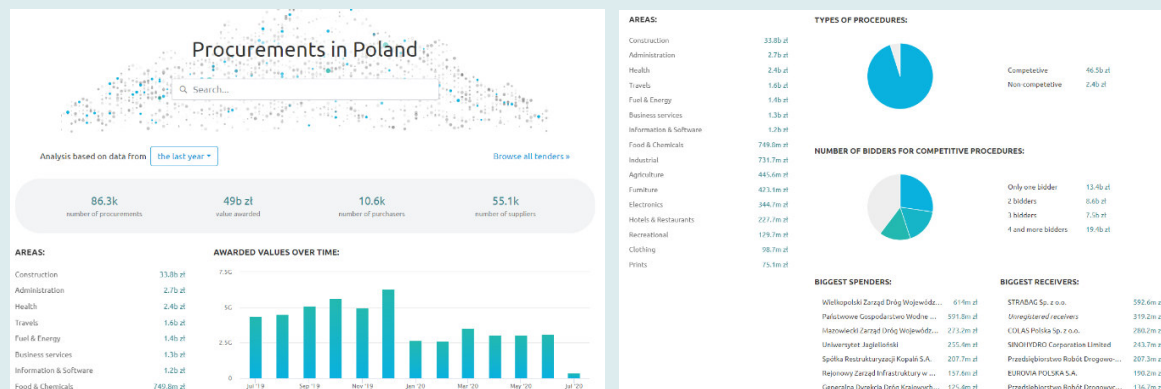
Hlavním cílem projektu RECORD je poskytnout důvěryhodnou a podrobnou analýzu dat z databází veřejných zakázek s cílem lépe informovat osoby tvořící politiky. Primární cílovou

skupinou pro tento nástroj nejsou veřejné orgány jako takové, ale spíše neziskové organizace, výzkumní pracovníci a investigativní novináři. Konečným cílem projektu je informovat o změnách národní legislativní orgány a tvůrce směrnic EU pro efektivnější a transparentnější řízení veřejných zakázek.

Projekt realizují čtyři partneři: Access Info Europe (Španělsko), Civio (Španělsko), Nadace ePaństwo (Polsko), Funky Citizens (Rumunsko) a K-Monitor (Maďarsko).

Aktivity projektu se zaměřují na:

- analýzu rizik korupce při řízení veřejných zakázek na místní úrovni v Maďarsku, Polsku, Rumunsku a Španělsku,
- školení novinářů a občanské společnosti o tom, jak monitorovat veřejné zakázky, jak používat údaje k identifikaci problémů a jak se zapojit do řešení těchto problémů,
- vývoj bezplatného IT nástroje s otevřeným zdrojovým kódem, který odhalí strukturální slabiny a vzorce chování, které pravděpodobně usnadňují korupci, což místním vládám, neziskovým organizacím a novinářům umožní efektivně monitorovat řízení veřejných zakázek,
- hloubkový výzkum mezinárodních standardů v oblasti transparentnosti veřejných zakázek s cílem formulovat konkrétní doporučení pro zákonodárce EU a národní zákonodárce, jak zvýšit transparentnost a snížit rizika korupce,
- výrobu řady materiálů pro vzdělávání na mikro úrovni, jejichž cílem je pomoci veřejným činitelům, tvůrcům politik, novinářům a neziskovým organizacím získat hlubší znalosti o tom, jak identifikovat korupci a bojovat vůči ní ve veřejných zakázkách.

Zdroj: www.tenders.guru

Nástroj pro analýzu dat Tenders GURU (www.tenders.guru), který byl vyvinutý během projektu, umožňuje uživatelům prozkoumat další vrstvy informací a prošetřit případy řízení veřejných zakázek podobně jako, když se „loupe cibule“, a srovnat je s jinými zeměmi.

Nástroj pro analýzu dat je stále ve vývoji. Plánuje se, že bude plně funkční do března 2021.

Dále je plánováno, že stávající údaje o veřejných zakázkách budou čisté (tj. bez zbytečných informací) a strukturovány, což uživatelům umožní procházet několik kategorií ukazatelů:

1. Doba trvání výběrového řízení pro veřejnou zakázku: možnost procházet podle délky výběrového řízení pro veřejnou zakázku, výběr krátkých lhůt, sledování vítězů nejkratších lhůt, atd.
2. Počet uchazečů: filtruje postupy podle počtu uchazečů, sektoru nebo časového období.

3. Míra soutěživosti ve výběrových řízení: filtrujte postup podle výběrových řízení s dobrou mírou soutěživosti a bez soutěživosti.
4. Subjekty s největšími výdaji na veřejné zakázky: identifikujte orgány, které angažují nejčastější nebo největší příjemce veřejných zakázek.

Nástroj jako takový negeneruje výstražné signály, ale poskytuje čistá data a analýzu řízení veřejných zakázek, které mohou být použity k identifikaci výstaržných signálů.

Údaje poskytované webovou stránkou umožňují aplikaci mnoho ukazatelů rizik, například:

Řízení veřejných zakázek: neobvyklé rozdělení zakázky, zadávání pod prahovou hodnotou, specifikace přizpůsobené na míru, málo nabídek, nedostatek uchazečů, výzva k podávání nabídek nezveřejněná v úředním věstníku, typ postupu, následně zrušené řízení, krátká oznamovací lhůta.

Uchazeči: uchazející se subjekt založený těsně před výběrovým řízením, společnost s vysokým poměrem zakázek v rámci sektoru/u zadavatele, podobné nabídky, uchazeči mají mezi sebou úzké vazby.

Vyhodnocení nabídek: různá hodnotící kritéria, členové BEC, kteří jsou pod tlakem, křížová kontrola spolu s údaji o stížnostech, sporech, soudních rozhodnutích, vyhrávání nabídek je špatně odůvodněno, nepřiměřeně vysoké ceny nabídek v důsledku ztráty uchazečů, vyloučení všech nabídek kromě jedné.

Vývoj v řízení veřejné zakázky: nesrovnalosti v dodávkách, uchazeči se střídají v tom, kdo vyhraje, anomálie kolem nabídek, zvýšení hodnoty zakázky.

Další zdokonalení nástroje může zahrnovat propojení s obchodním rejstříkem (v závislosti na dostupnosti a kvalitě údajů, nyní je tato varianta možná pouze pro Polsko).

Jedinečné prvky

Nadace e-Panstwo Foundation uvádí několik jedinečných funkcí nástroje Tenders GURU:

1. Čistá data. Ve srovnání s jinými podobnými iniciativami je Tenders GURU založen na vyčištěných strojově čitelných datech. Čistá data umožňují důvěryhodné a spolehlivé filtrování a analýzu dat, a stejně tak hlubokou úroveň komplexnosti dat.
2. Počet filtrů. Nástroj Tenders GURU poskytuje mnohem více možností filtrování než jiné podobné iniciativy díky čistým a strukturovaným datům.
3. Otevřený zdrojový kód. Jakmile bude nástroj dokončen a otestován, projektový tým jej poskytne bezplatně jako "open-source" řešení. To může orgánům a neziskovým organizacím z jiných zemí umožnit používat algoritmy a kódy pro údaje o veřejných zakázkách.

Výsledky a výstupy

1. Portál Tenders GURU neshromažďuje statistiky o uživatelích portálu ani o tom, jak data pomohla odhalit podvodné případy
2. Údaje shromážděné portálem umožnily odhalit konkrétní nesrovnalosti týkající se vývoje v řízení veřejných zakázek a konkrétní způsoby řízení veřejných zakázek podle země nebo regionu. K vysvětlení těchto nesrovnalostí v oblasti údajů je však zapotřebí dalšího dialogu s veřejnou správou.
3. Projektový tým zaznamenal nízký zájem veřejné správy o používání nástroje. Kromě toho existuje v některých zemích určitá míra neochoty orgánů veřejné správy používat tento nástroj a zveřejňovat více informací o veřejných zakázkách.

Klíčové faktory úspěchu

- **Projektový tým má jasně rozděleny kompetence a role. Stávající tým sestává z osob s následujícími kompetencemi:**
  - právník s dobrou znalostí regulace veřejných zakázek a s dobrými analytickými schopnostmi,
  - novináři, kteří jsou schopni vyškolit ostatní uživatele v tom, jak používat data z portálu Tenders GURU, ale také sami píšou investigativní články na základě údajů poskytnutých portálem,
  - programátoři IT pracující na vývoji zdrojového kódu a webových stránek. IT tým projektu Tenders GURU je interní, není řešen externě,
  - komunikační tým zaměřený na šíření a propagaci výsledků projektu,
  - týmy pro obecnou a finanční administrativu.

Zjištěné problémy/výzvy a poučení

- Během testování nástroje používaného k čištění údajů o veřejných zakázkách objevil projektový tým několik technických problémů ve čtyřech zemích. Souvisely s nejednotností kódů CPV, různými manuálními chybami při zadávání číselných údajů o zadavatelech a příjemcích finančních prostředků.
- Na základě různých realit sběru a strukturování dat v různých zemích musel projektový tým změnit přístup ke sběru a čištění dat založený na dané zemi, aby zachytil národní specifika.
- Projektový tým konstatuje, že samotná data nejsou dostatečná pro účinný boj proti podvodům. Měla by být kombinována s účinným budováním kapacit. Například během krize COVID-19 lze nedostatek veřejných zakázek na nouzové potřeby považovat za podvod, na druhou stranu je v souladu se specifickými právními předpisy, které nemusí znát všichni uživatelé.
- Organizace, které by chtěly zavést podobné nástroje jako Tenders GURU, by měly mít dobré znalosti o dostupných datech a technologiích. Člověk by však měl být flexibilní a připravený přizpůsobit svůj přístup a metodiku, protože problémy a neočekávaná složitost dat jsou běžné.

Potenciál přenositelnosti

Existují dvě hlavní podmínky pro úspěšnou přenositelnost nástroje Tenders GURU do jiných zemí:

1. **Dobré porozumění národním předpisům a zákonům.** Místní a národní kontext může významně ovlivnit údaje o veřejných zakázkách, proto dobré porozumění legislativnímu základu může pomoci lépe porozumět, vyčistit a strukturovat údaje.
2. **Důkladná analýza dostupnosti dat, jejich množství a kvalita.** Tento aspekt je zásadní pro pochopení toho, jak spolehlivá jsou data, jaké ukazatele lze použít a jak využít výsledky analýzy.

Nástroj Tenders GURU je v současné době k dispozici pro použití v Maďarsku, Polsku, Rumunsku a Španělsku. Projektový tým obdržel žádost z Itálie o zařazení do projektu, avšak výzvy spojené s hodnocením dostupné kvality údajů neumožňují v této fázi přidat Itálii do projektu.

Po dokončení umožní bezplatný a otevřený charakter portálu Tenders GURU snadnou přenositelnost této praxe do jiných zemí, protože podmínky regulace a kvalita dat jsou dobře promyšlené. V současné době koordinuje možnou přenositelnost tohoto postupu do jiných zemí nadace e-Panstwo.